

Motion till riksdagen 2019/20:3089

av **Kristina Axén Olin m.fl. (M)**

Grundskolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka undervisningstiden i lågstadiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa ”elevens val” i sin nuvarande form och i stället fördela timmarna över de ämnen där eleven har störst behov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär en skyldighet för huvudmännen att erbjuda lovskola för elever som riskerar att inte klara kunskapskraven i årskurs 6–9 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en skyldighet för huvudmännen att erbjuda läxhjälp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större möjligheter för lärare att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolplikt i grundskolan till 18 års ålder för de som inte har uppnått gymnasiebehörighet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen i skolan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell digital SYV-funktion och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utbildningsplan i slutet av årskurs 9 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla grund- och gymnasieskolor bör ges i uppdrag att genomföra en kortare samhällsorientering för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fritidshemmens roll i utbildningskedjan och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning för särbegåvade elever och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta och utveckla möjligheterna för högpresterande och särbegåvade elever att läsa vidare på en högre utbildningsnivå och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av särskolan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Resultaten i den svenska skolan har sjunkit i 20 år. Moderaterna och Alliansen genomförde under åren 2006–2014 därför ett stort antal reformer för att stärka kunskapslinjen i svensk skola. Bland annat infördes mer matematik i grundskolan, bättre och tidigare stöd för eleverna och bättre karriärvägar för lärarna. Moderaterna har förnyat skolpolitiken för att ytterligare stärka skolans fokus på kunskap och se till att den står rustad för ett samhälle som förändras. Våra förslag för en modern kunskaps-skola ska säkerställa att alla skolor är bra skolor och att alla elever får den hjälp och det stöd som krävs för att nå kunskapsmålen.

Viktiga områden inom skolan behöver fortsatt reformeras. Bland annat har Riksrevisionen pekat på att de riktade statsbidragen inte når alla kommuner och skolor, särskilt dem som står utan resursstarka skolförvaltningar. Brister i kompetensförsörjning samt kompetensutveckling av lärare pekas också ut. Resultaten från PISA-proven visar att svenska elever generellt presterat allt sämre, och under OECD-snittet inom läsförståelse, matematik och naturvetenskap även om resultaten förbättrades något i PISA 2015. Svenska elever lägger också generellt mindre tid på studier än elever i andra länder. Ska Sverige klara av att konkurrera med höga kunskapsnivåer behöver eleverna lägga mer tid på studier.

Samtidigt sätter migrationskrisen press på skolan. Endast under 2015 och 2016 sökte över 80 000 barn asyl i Sverige. Barnen är i olika åldrar, kommer från olika länder och talar olika språk. Gemensamt är dock att de alla snabbt behöver komma in i skolan och lära sig svenska. Detta för att på ett bra sätt kunna integreras i det svenska samhället och inte försvåra det framtida inträdet på arbetsmarknaden.

Vägen in till det svenska samhället börjar i skolan. Ingen ska behöva känna oro för att det kompromissas med kunskapskraven och ambitionerna i skolan när det kommer nya elever och är krävande tider. Tvärtom. Kunskaperna i svensk skola får inte urholkas, de ska stärkas.

Alla skolor ska vara bra skolor och det ska inte spela någon roll i vilken skola man går. För Moderaterna är det självklart att varje elev, oavsett i vilken skola den går, ska få det stöd som krävs för att nå kunskapsmålen. Det finns dock skolor där inte ens hälften av eleverna klarar kunskapskraven. Där generation efter generation lämnar skolan och går in i utanförskap. Det är oacceptabelt.

Mer undervisningstid i grundskolan

Jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid under grundskoleåren. Snittet i OECD för den obligatoriska delen av skolan är 7 570

timmar i undervisningstid medan svenska elever bara har 6 785 timmar i undervisningstid. Målsättningen bör vara att alla elever i svensk skola på sikt bör utöka sin skoldag med ytterligare undervisningstid. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat. Utökad undervisningstid har exempelvis visat ge tydliga positiva effekter för elevernas resultat i matematik i såväl lägre som högre årskurser. Som ett första steg i att ge svenska elever mer undervisningstid ska skoldagarna på sikt utökas med en timme per dag. Internationell forskning visar att tidiga insatser har störst effekt och därför bör utökningen av undervisningstiden börja i så tidiga år som möjligt. Undervisningstiden behöver öka i alla ämnen i lågstadiet men främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet med lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Målet är att svenska och matematik ska utgöra två tredjedelar av undervisningen på lågstadiet. Det innebär att tre av de fem nya undervisningstimmarna som vi vill införa per vecka ska avsättas till svenska och matematik.

Utökningen av undervisningstiden ska följas upp med en effektutvärdering av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU. Därför ska införandet av den utökade undervisningstiden ske i samråd med IFAU för att säkerställa att vetenskapliga metoder med exempelvis kontrollgrupper kan användas.

Svenska elevers matematikresultat i PISA-testet har trendmässigt försämrats sedan undersökningen genomfördes för första gången, år 2000. Steg för steg har Moderaterna drivit på för att utöka antalet matematiktimmar och vi följer nu noggrant den nuvarande regeringens arbete, i enlighet med flera tidigare tillkännagivanden, med att införa fler matematiktimmar på högstadiet. Vi vill införa en tioårig grundskola, där förskoleklassen blir ny årskurs ett, för att stärka skolans kunskapsfokus. Riksdagen har fattat beslut om att regeringen bör arbeta fram ett förslag om tioårig grundskola och vidareutbildning av förskollärare så att de kan bli behöriga att undervisa i den nya tioåriga grundskolan. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag snarast.

Avskaffa elevens val och möjliggör mer tid i ämnen där elever har störst behov

För elever i lågstadiet som inte behärskar svenska språket ska tidig sommarskola och läxhjälp sättas in. Inga barn ska kunna börja i nästa klass utan tillräcklig svenska för att klara av undervisningen.

Men det räcker inte. Nästan fyra av tio elever som läser ”svenska som andraspråk” lämnar nian utan godkänt betyg – samtidigt som 96 procent av eleverna som läser ordinarie svenska klarar godkänt. Målet måste vara att alla elever ska lämna grundskolan med behörighet till gymnasiet. Därför föreslår Moderaterna att ”elevens val” avskaffas i sin nuvarande form och att timmarna fördelas över de ämnen där eleven har störst behov.

Utökad lovskola och obligatorisk läxhjälp

För elever i högstadiet kan extra undervisningstid eller läxhjälp vara avgörande för att komma ikapp studierna i något eller några ämnen. Moderaterna vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola från årskurs sex för alla som riskerar att halka efter. Vi vill också att lovskolan ska vara obligatorisk för

de elever som skolan bedömer är i behov av extra undervisning. För nyanlända elever bör det också övervägas en försöksverksamhet som kombinerar lovskola med sommarkollo. Detta för att fler nyanlända barn och ungdomar ska få en god start och ha en meningsfull sysselsättning under sommarmånaderna när skolorna är stängda. Regeringen ska återkomma med en sådan lagstiftning som gör det ovan möjligt. Moderaterna anser också att en obligatorisk läxhjälp bör övervägas, det vill säga en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever från årskurs fyra till nio, för att alla elever ska få goda förutsättningar att lyckas.

En bättre skola för nyanlända elever

Under 2015 och 2016 har över 80 000 barn på kort tid kommit till Sverige. Drygt 37 000 av dessa är ensamkommande barn och unga under 18 år. Ökningen av antalet nyanlända elever har för många skolor inneburit stora utmaningar i arbetet med att ge alla elever en utbildning av hög kvalitet. En särskild utmaning är den generella bristen på lärare och annan personal på landets skolor. Nyanlända elever skiljer sig åt vad gäller utbildningsbakgrund, språk och erfarenheter. Därför måste hela utbildningssystemet ses över för att kunna ge nyanlända elever en god start i utbildningssystemet, oavsett i vilken ålder de kommit till Sverige. Skolan måste också vara tydlig om vilka värderingar som ska råda inom utbildning såväl som i samhället i stort.

De flesta nyanlända elever börjar i en förberedelseklass innan de går vidare till en ordinarie klass. Lagstiftningen begränsar en elevs tid i förberedelseklass till maximalt två år. Flexibla skolor där eleverna efter sina egna förutsättningar stegvis kan gå över till vanlig undervisning är bra. Målsättningen ska vara att eleverna så snart som möjligt kommer in i den ordinarie undervisningen. Men bara om man har rätt förutsättningar. I dag är det rektorn på en skola som beslutar om en elev som inte nått kunskapsmålen ska få gå om ett år. Föräldrar eller vårdnadshavare ska även få yttra sig innan ett sådant beslut. Moderaterna anser dock att lärare bör ges större inflytande över beslut om att låta en elev gå om. Vi vill därför se över skollagen och införa större möjligheter för lärare att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs.

För nyanlända elever i tonåren blir den totala skolgången ofta för kort för att hinna uppnå målen i grundskolans alla sjutton ämnen. Rektorn bör därför ges långtgående befogenheter att för dessa elever prioritera om i timplanen så att målen i första hand nås i de viktigaste basämnena.

Förlängd skolplikt

Det finns i dag skolor där mer än hälften av eleverna inte når gymnasiebehörighet. Samtidigt är det snabbast växande programmet på gymnasieskolan introduktionsprogrammet. Det är programmet för elever som saknar gymnasiebehörighet. Den utvecklingen är långsiktigt ohållbar. Grundskolan ska garantera att elever har tillräckliga kunskaper för att klara gymnasieskolan. Därför vill vi att lärare ska få större möjligheter att låta elever gå om en årskurs för att nå årskursens kunskapsmål. Vi vill även förlänga skolplikten i grundskolan till 18 års ålder. Elever som inte uppnår gymnasiebehörighet efter årskurs nio ska kunna fortsätta inom grundskolan för att nå gymnasiebehörighet upp till 18 års ålder, men elever ska också ha möjlighet att istället välja att gå vidare till yrkesskola som har en tydligare yrkesinriktning.

Gymnasieutredningen föreslår att alla nationella program bör ha lika höga behörighetskrav. Tolv godkända grundskoleämnen ska gälla för både yrkesprogram och högskoleförberedande program. Det innebär att samtliga förkunskapskrav bör höjas ytterligare för att garantera att gymnasieutbildningen kan bedrivas på rätt nivå. Grundskolan ska förbereda för gymnasiestudier. Den som inte har gymnasiebehörighet ska inte börja på gymnasiet. Gymnasiet måste renodlas, kraven höjas och undervisningstiden ökas.

Utveckla studie- och yrkesvägledningen

Skolinspektionens granskning av studie- och yrkesvägledningen (SYV) visar att den var lågt prioriterad på de skolor som undersöktes. Samma granskning visade att enbart 28 procent av niondeklassarna hade en klar bild av vilka gymnasieprogram som fanns att välja på och hela 45 procent sade sig inte ha någon vuxen att prata med om sina framtidsplaner. Detta är illavarslande och kan vara en av många förklaringar till att det varje år är drygt 10 000 unga som avbryter sin gymnasieutbildning. Samtidigt vet vi att en fullgjord utbildning är avgörande för att komma in på arbetsmarknaden eller gå vidare till högre studier.

Många elever byter dessutom gymnasielinje mitt under utbildningen, vilket resulterar i att de får ett till två års extra studier på gymnasiet. Enligt en uppskattning från Skolverket (2017) är kostnaderna för elever som går i gymnasiet längre än de ska 2,3 miljarder kronor per år.

I Finland har eleverna, förutom att studie- och yrkesvägledning är integrerat i skolgången från årskurs ett, även elevhandledning som ett eget ämne under 100 timmar i årskurserna sju till nio. I Norge får man i årskurs sju till nio 110 timmars vägledning och kan också välja att prova på olika ämnen på gymnasiet. I Danmark sker undervisning i ämnet utbildning och jobb redan från förskoleålder och fokuserar i årskurserna sju till nio på elevens framtida val av utbildning. Elever kan prova på olika gymnasieutbildningar genom utbildningspraktik och ska genom undervisningen också få kunskap om arbete, sysselsättning samt villkoren på dansk och internationell arbetsmarknad.

I Danmark finns även tydliga kunskapsmål uppsatta för årskurserna tre, sex och nio. I årskurs tre ska eleverna kunna beskriva drömmar och förväntningar och olika typer av jobb. I årskurs sex ska de kunna beskriva hur jobb, utbildning och personliga mål hänger ihop. Fram till årskurs nio arbetar sedan eleverna med att ta fram individuella planer för sina fortsatta studier och går på praktik.

Moderaterna anser att elever, vid slutet av årskurs nio, bör ha en egen utbildningsplan och därtill haft möjlighet till utbildningspraktik på olika gymnasieprogram. Eleverna behöver förstå kopplingen mellan egna mål, arbetsmarknad och sysselsättning, men också få praktiska kunskaper i hur man skriver ett cv och går på en intervju.

Studie- och yrkesvägledarens roll behöver konkretiseras. Utbildningen för studie- och yrkesvägledare bör också förbättras i enlighet med de nya krav som kommer att ställas på utbildningen i ämnet.

Slutligen vill Moderaterna inrätta en nationell, digital SYV-plattform som ska vända sig till alla elever på grund- och gymnasieskolan. Plattformen ska vara ett komplement till den befintliga SYV-verksamheten och utgöra ytterligare en informationsplats dit elever, lärare och föräldrar kan vända sig för att få information om olika yrken och utbildningsvägar.

Bättre fritidsverksamhet

Fritidsverksamheten har länge hamnat i skymundan. Fritidshemmen är allt sämre bemannade och utbildningsnivån hos personalen har sjunkit. Därför vill vi att Skolverket ser över barngruppernas storlek och utreda hur fritidshemmen kan inkluderas i de nationella skolsatsningarna. Vi vill också se över möjligheterna att ge fritidshemmen en egen läroplan och genomföra ett aktivitetslyft för mer idrott och rörelse i verksamheten.

Obligatorisk samhällsorientering för nyanlända elever

Idag finns ingen obligatorisk samhällsinformation till nyanlända barn och unga nyanlända. Vi menar att alla barn i Sverige bör känna till sina grundläggande rättigheter och vilka värderingar vi värnar och eftersträvar i Sverige. Därför vill Moderaterna att alla grund- och gymnasieskolor skolor ges i uppdrag att vid mottagandet av en asylsökande eller nyanländ elev genomföra en kortare samhällsorientering anpassad till elevens ålder. Särskild vikt skall läggas vid frågor som demokrati, allas lika värde, barns rättigheter, jämställdhet samt sex och samlevnad. Samhällsorienteringen bör även innehålla praktisk information om var man som barn kan vända sig för att ta tillvara sina rättigheter eller få stöd/hjälp, exempelvis den lokala ungdomsmottagningen, socialtjänsten och olika frivilligorganisationer.

Särbegåvade elever

En särbegåvad elev kan beskrivas ha en osedvanlig förmåga i ett eller flera områden. Det är viktigt att särbegåvade elever får rätt stöd och stimulans för att kunna utvecklas i sitt tempo. Det kan innebära att de kan behöva arbeta i snabbare takt än jämnåriga elever, börja skolan tidigare, få mer fördjupande uppgifter och träffa andra särbegåvade elever samt delta i spetsundervisning.

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Skolverket har också fått i uppdrag att ta fram förslag på hur skolor ska stötta de särskilt begåvade och högpresterande eleverna. Moderaterna anser att det bör göras en översyn av skollagen för att undersöka hur stödet till särbegåvade elever kan garanteras och stärkas, samtidigt som man efter beaktande av Skolverkets förslag också bör säkerställa att alla skolor får särskild information om hur särbegåvade elever kan upptäckas och stötta.

Samtidigt bör försöksverksamheten med spetsutbildningar, som möjliggör för grundskoleelever att läsa gymnasiekurser, permanentas och byggas ut. I de fall det är lämpligt ska det även finnas möjligheter för grundskoleelever att läsa högskolekurser. Det är i detta sammanhang också viktigt att regeringen förtydligar att samtliga utbildningsparter ska ha ett ömsesidigt samverkansansvar för att möjliggöra detta.

Särskolan

Den svenska särskolan behöver utvecklas. Särskolans uppdrag och upplägg bör ses över med målsättningen att stärka särskolans möjligheter att skapa förutsättningar för de elever som kan och vill gå vidare mot den reguljära arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning. Samtidigt bör även lärarbristen med koppling till särskolan utredas då det råder en brist på speciallärare med inriktning mot utvecklingsstörning. Särskolan

behöver fler skickliga lärare för att på bästa sätt kunna hjälpa alla elever att nå sin fulla potential.

Trygghet och arbetsro för grundskolans medarbetare och elever

I Moderaternas motion ”Trygghet och arbetsro för skolans medarbetare och elever” föreslår vi flera förändringar för att öka tryggheten i skolan. Det handlar bland annat om åtgärder för att främja närvaro i skolan och förbättra skolornas arbete mot kränkningar och att främja fysiskt och psykiskt välmående elever. I motionen föreslår vi vidare att skollagen behöver förtydligas så att det framgår att även eleverna har ett ansvar för att arbetsmiljön i skolan präglas av trygghet och arbetsro och att ett nytt brott som tar sikte på alla former av våldsamma angrepp mot lärare och annan skolpersonal ska införas.

Kristina Axén Olin (M)

Maria Stockhaus (M)

Noria Manouchi (M)

Ulrika Heindorff (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Ann-Britt Åsebol (M)